

Chybné vyvození

Příhoda

Odmítnout pečlivě získané a ověřené důkazy kvůli odlišné osobní zkušenosti či příhodě.

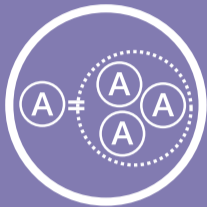
„Náš dědeček snídal perník každý den a taky nebyl tlustý.“

Omyl hazardního hráče

Předpokládat, že minulé náhodné výsledky nějak ovlivňují budoucí náhodné výsledky.

„Dlouho sem žádné děti nezabloudily,“ zabručela si ježibaba, „takže dnes nebo zítra to už jistě klapne.“

Skládání

Předpokládat, že vlastnost části je zároveň i vlastností celku.

„Jsem silnější než Mařenka, jsem silnější než Jeníček,“ radovala se ježibaba, „jsem silnější než obě děti.“

Rozdělování

Předpokládat, že vlastnost celku je zároveň i vlastností každé jeho části.

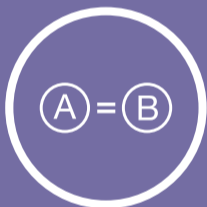
„Perníková chaloupka bude mít z perníku i mříže ve sklepe. Projíme se ven.“

Unáhlené zobecnění

Vyvodit obecný závěr z příliš malé skupiny případů.

„Takže teď už, tatínku, víš, že všechny staré ženy jsou ježibaby,“ zakončil své vyprávění Jeníček.

Unáhlený závěr

Vyvodit závěr bez zamyšlení nad jinými možnými výklady.

„Aha, vy mě jistě chcete zvážit,“ řekla ježibaba, když si sedala na lopatu.

Unáhlený kompromis

Předpokládat, že pravdivé tvrzení musí ležet někde uprostřed mezi protikladnými názory.

„Vy říkáte, že nesmím sníst ani jednoho z vás. Já říkám, že vás můžu sníst oba. Tak sním jen jednoho a hotovo.“

Všechno, nebo nic

Předpokládat, že nelze-li dosáhnout dokonalého výsledku, nemá snažení žádný dobrý smysl.

„Nemá smysl ty děti hledat. Les je příliš velký a nikdy ho neprozkoumáme celý.“

Relativizování

Odmítnout tvrzení jen proto, že „každý má přece svoji pravdu“.

„Někomu může pečeni dětí připadat nevhodné, ale já osobně na tom nevidím nic špatného. Je to věc vkusu.“

Rozvolnění pravidla

Použít nějaké pravidlo příliš volně či na případy, pro které není určeno.

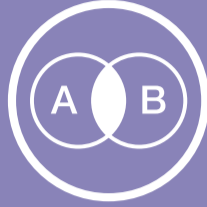
„Jen se klidně posaďte na tu lopatu jako první,“ řekla Maruška, „staří lidé se přece mají pouštět sednout.“

Klamající vzhled

Předpokládat, že je-li něco pěkné, je to i pravdivé.

„V tak krásné chaloupce musí bydlet tuze hodní lidé.“

Dvojsmysl

Použít slovo ve dvou různých významech a zároveň předpokládat, že jde o jednu a tutéž věc.

„Tak a teď mi za trest uděláte večeři.“ „No dobře, ale my neumíme vařit,“ bránily se děti. Babizna se usmála: „Nějak to vymyslíme.“

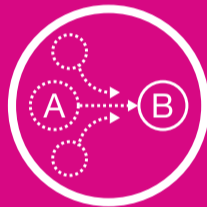
Chybná příčina

Potvrzení účinku

Předpokládat, že pozorovaný účinek mohl být vyvolán pouze jedinou příčinou.

„Když chceme upéct chleba, musíme rozdělat oheň v peci. Babizna rozdělala oheň v peci, takže bude péct chleba. Nemáme se čeho bát, Mařenko.“

Vyvrácení příčiny

Předpokládat, že když nenastala příčina, nemohlo dojít ani k účinku.

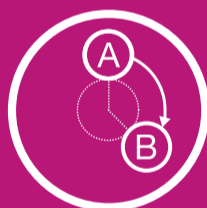
„Když chceme upéct chleba, musíme rozdělat oheň v peci. Babizna ale chleba péct nechce, takže v peci není rozdělaný oheň. Klidně tam vlez, Mařenko.“

Společně, tedy proto

Tvrdit, že události, které se vyskytují zároveň, musí být v příčinném vztahu.

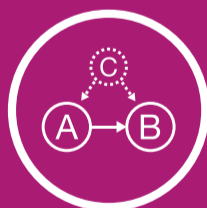
„Ježibaba je stará a zároveň jí děti. Je hrozné, co stáří s člověkem provede.“

Poté, tedy proto

Tvrdit, že události, které se vyskytují po sobě, musí být v příčinném vztahu.

„Všimla sis, že vždycky, když dostanu hlad, je k jídlu perník?“

Přehlédnutí společné příčiny

Předpokládat příčinný vztah mezi dvěma událostmi, které jsou ale ve skutečnosti vyvolány událostí třetí.

„To je zajímavé, že když si já dám k obědu perník, ty ho musíš jíst taky. Přestaň se už po mně opičit!“

Logický kruh

Vyvodit závěr, který je stejný jako některý z předpokladů argumentu.

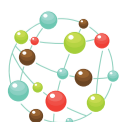
„Perník je nezdravý, protože se po něm tloustne. A tloustne se po něm proto, že je velmi, ale velmi nezdravý,“ poučila Mařenka babiznu.

Vytloukání klínu klínem

Předpokládat, že chyba může být opravena jinou chybou.

„Hm, tak vy jste snědli můj perníček. Copak s tím asi provedeme? Už to mám, teď sním já vás a budeme vyrovnaní!“

Účelové doplnění Doplnit dílčí neověřené či vymyšlené předpoklady ve snaze zachránit svůj argument. <i>„Musím vás sníst, nemám tady už vůbec nic k jídlu,“ tvrdila babizna. „A co ten perník všude kolem?“ divily se děti. „Perník není jídlo, nýbrž pamlskek,“ odsekla.</i>	Útok na osobu Předložit nesouvisející výhrady vůči protistraně, nikoli vůči jejímu argumentu. <i>„Nikdy bych nevěřil člověku, který má na nose bradavici s chlupem.“</i>
Potvrzovací slepota Věnovat pozornost jen důkazům podporujícím náš závěr a pomíjet protidůkazy. <i>„Venku dost fouká, divně to zaskřípělo, a navíc mi to potvrdil i ten tenký hlas shora. Ano, perník ze střechy mi shodil asi opravdu větříček.“</i>	Útok na nezávislost mluvčího Odmítnout závěr protistrany jen proto, že by takový závěr byl pro protistranu výhodný. <i>„Ty děti si to celé vymyslely. Chtějí mě poslat do vězení, aby si mohli v perníkové chaloupce otevřít vlastní prodejnu.“</i>
Zamlčení Záměrně pominout důkazy, které by odporovaly našemu závěru. <i>„Bud’ péct chleba a vy mi budete pomáhat. Toho porcovacího nože si nevsímejte, ten zde mám kvůli myšim.“</i>	Útok na původ tvrzení Odmítnout tvrzení kvůli tomu, kde se vzalo či kdo ho původně zastával. <i>„Pečení dětí je překonaný zvyk, se kterým kdysi přišly jezinky. Teď je jiná doba, teď jíme zvířata.“</i>
Lež Vědomě tvrzená nepravda, zpravidla opakovaná. <i>„Jsem vegetariánka,“ zaskuhrala babizna.</i>	Nelichotivé zařazení Odmítnout tvrzení proto, že je podobné stanovisku nežádoucí osoby nebo skupiny. <i>„I čerti říkají, že uloupnout si trochu perníčku nikomu neublíží.“</i>
Nevyvratitelnost Tvrdit něco, co nelze nijak smysluplně vyvrátit či potvrdit. <i>„Ta babizna je určitě uhranutá, proto nás chce sníst.“</i>	Přesunutí důkazního břemene Odmítnout hájit své tvrzení a předpokládat, že hájit by se měla protistrana. <i>„Tatínku, ta babizna nás chtěla sníst! Ať dokáže, že to není pravda!“</i>
Svůdná názornost Popsat okrajovou událost barvitě a s detaily, které mají vzbudit zdání, že jde o obvyklý stav věcí. <i>„Když nám doma vždycky v sobotu po obědě tatínek ukazoval, jak se na lopatu sedá, rád říkal, že to se zavřenýma očima prostě nejde. A vy že byste to dokázala i poslepu?“</i>	Figurína* Vytvořit zkreslenou a oslabenou verzi argumentu protistrany, ten pak odmítnout. <i>„Děti se prý nejlí, protože je to proti přírodě. To bych si jako měla i přestat čistit zuby, protože čisté zuby jsou proti přírodě?!“</i>
Odvedení pozornosti Předložit nesouvisející důvody, fakta a tvrzení s cílem zmást protistranu. <i>„Jen se posaďte, staženko. Ta lopata je krásně vyřezávaná. Četl jsem, že se na ní sedí mnohem pohodlněji než na motyce. Vy jste zhubla?“</i>	* Původní anglický název této chyby (straw man) odkazuje ke cvičným figurínám, na kterých vojáci trénují útoky, a které jsou jen nepohyblivými, slabými verzemi skutečných protivníků.
Chybné dilema Předložit dvě řešení jako jediná možná, byť ve skutečnosti existují i jiná řešení. <i>„Bud’ vás oba rychle a bezbolestně upeču, nebo vás vykrmím perníkem tak, že budete obézní a zahynete pomalu ve strašných mukách. Tak si vyberte.“</i>	
Kluzký svah Předpokládat, že drobná změna na začátku musí nutně vést k řetězci souvisejících nežádoucích důsledků. <i>„Jeníčku, nejez ten perník. Sníš jeden dva, zachutná ti to a než se naděje-me, zbaštíš té staré paní celou její chaloupku. Kde pak bude bydlet?!“</i>	

